

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

2025. ÉVI KAMARAI MINŐSÉGELLENŐRZÉSEK ELEMZÉSE ALAPJÁN KÉSZÜLT JAVASLATOK A KÖNYVVIZSGÁLÓK SZÁMÁRA

KÖMÜVES KINGA
SZÁMVITELI ÉS KÖZFELÜGYELETI FŐOSZTÁLY
OSZTÁLYVEZETŐ

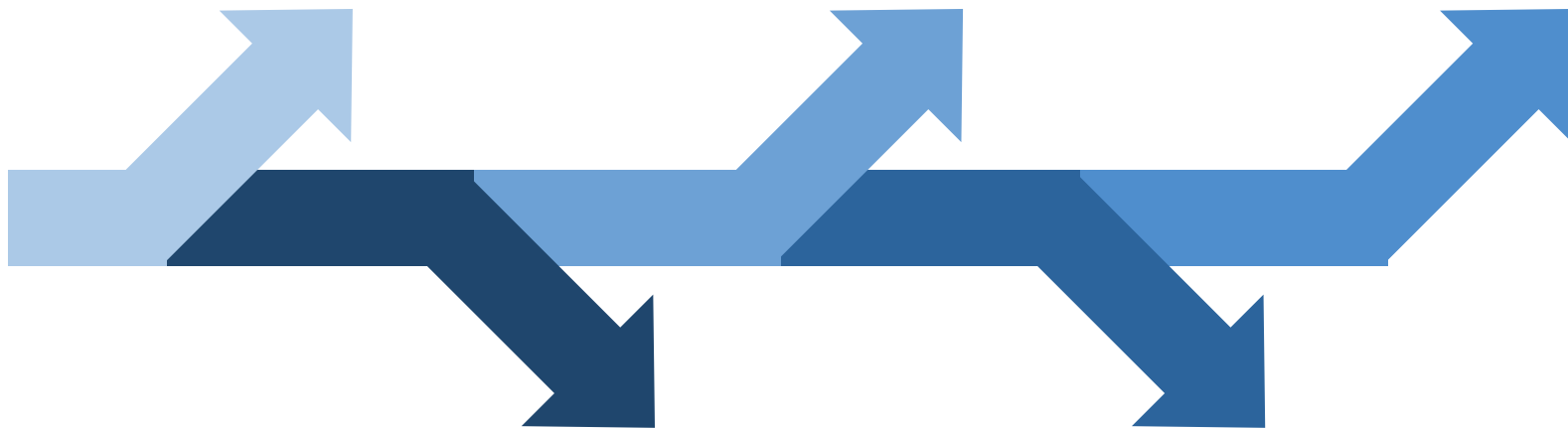
Minőségellenőrzés - kötelező továbbképzés 2026.
szeptember 7-8.

AUDIT MUNKAFÁZISOK A VIZSGÁLAT SORÁN

A megbízás elfogadás meghosszabbításának vizsgálata,
szerződés készítés

Munkaprogram készítése és
végrehajtása

Könyvvizsgálói jelentés kiadása

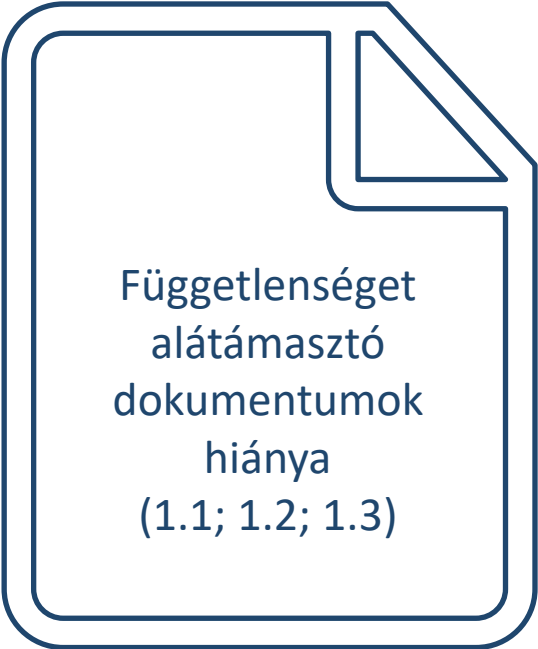
Tervezési stratégia

Összefoglaló ellenőrzési dokumentum
elkészítése, kommunikáció az ügyféllel

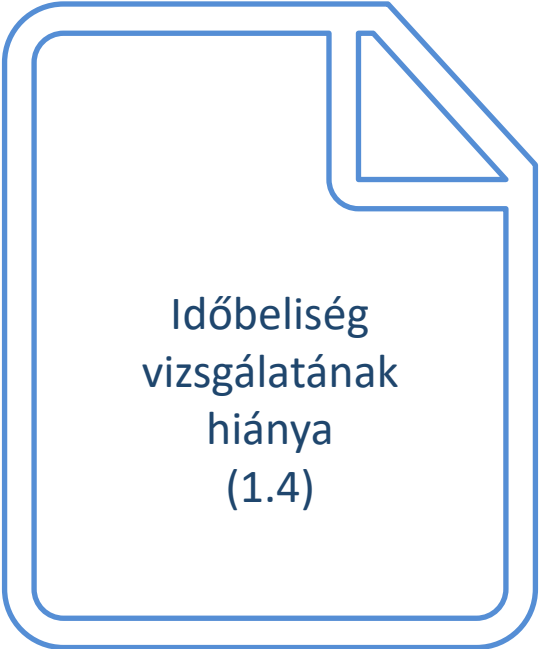
TÉMAKÖRÖK

- 1. A MEGBÍZÁS ELFOGADÁSA TERÜLETÉN FELTÁRT HIÁNYOSSÁGOK**
- 2. A KOCKÁZATFELMÉRÉS ÉS TERVEZÉS TERÜLETÉN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK**
- 3. A KÖNYVVIZSGÁLATI BIZONYÍTÉKOK ÖSSZEGYŰJTÉSE TERÜLETÉN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK**
- 4. A KOCKÁZATFELMÉRÉS ALAPJÁN KIVÁLASZTOTT JELENTŐS VIZSGÁLATI TERÜLETEKEN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK**
- 5. AZ ÁTTEKINTÉS KÖRÉBEN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK**
- 6. A JELENTÉSKÉSZÍTÉS KÖRÉBEN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK**

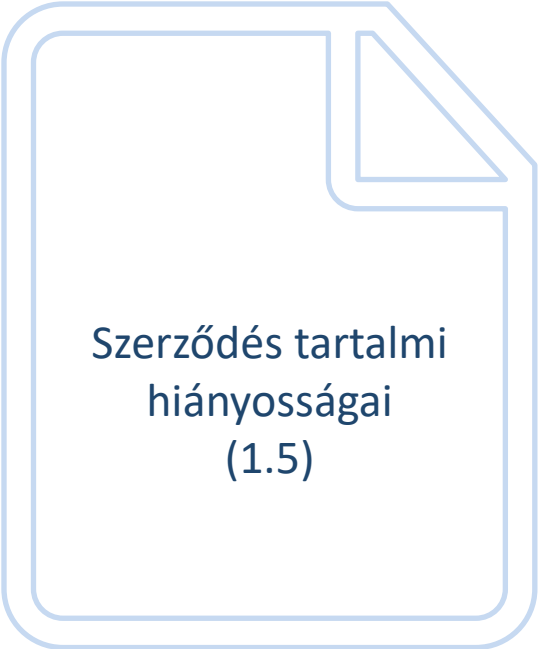
1. A MEGBÍZÁS ELFOGADÁSA TERÜLETÉN FELTÁRT HIÁNYOSSÁGOK

Függetlenséget
alátámasztó
dokumentumok
hiánya
(1.1; 1.2; 1.3)

Időbeliség
vizsgálatának
hiánya
(1.4)

Szerződés tartalmi
hiányosságai
(1.5)

MEGBÍZÁS ELFOGADÁSA – ISQM 1

Leendő ügyfél és
megbízás beazonosítása

Megbízás
végrehajtásához
szükséges jelentős
információk
összegyűjtése és
dokumentálása

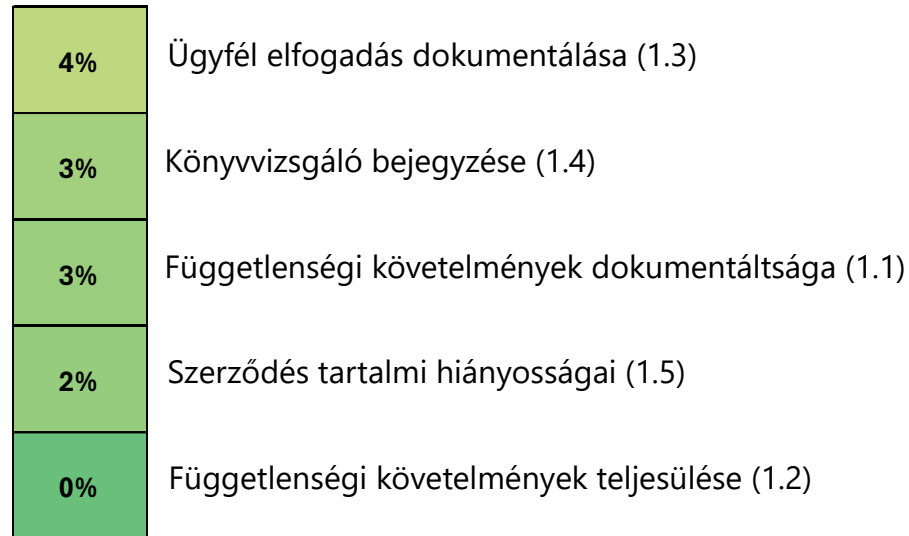
Függetlenségi,
összeférhetetlenségi és
etikai kérdések
áttekintése és
dokumentálása

Elfogadásról szóló
döntést megalapozó
kockázatértékelés és a
könyvvizsgáló
következtetései

Egyéb kérdések

1. A megbízás elfogadása területén feltárt hiányosságok

Kamarai minőségellenőrzés

Ellenőrző lista összeállítása során az ISQM1 által megfogalmazott elvárások szükségessé teszik, hogy átgondoljuk és dokumentáljuk az ajánlat elküldése vagy elfogadó nyilatkozat kiadása előtt az alábbiakat

Függetlenség, összeegyeztethetlenség, alkalmassági követelmények

1. **Leendő ügyfelünk és megbízásunk beazonosítása:**
 - Alapinformációkat összegyűjtjük és dokumentáljuk: cégnév, székhely, tevékenységi kör, vezető(ség), irányítással megbízott személyek, közvetlen tulajdonos, végső hasznhúzó
 - Pénzmosás ellenőrzése és végeredményének dokumentálása
 - Megbízás tárgya és tartalma az alkalmazandó jogszabályokkal és könyvvizsgálati standardokkal együtt
2. **Megbízás végrehajtásához szükséges jelentős információk összegyűjtése és dokumentálása:**
 - Személyében felelős könyvvizsgáló és a megbízáshoz szükséges minősítések meglétének ellenőrzése
 - Megbízás minőségének ellenőrzését végző személy szükségességének felmérése, kijelölése és a szükséges minősítések meglétének dokumentált formában való ellenőrzése
 - Megbízás végrehajtásához szükséges erőforrások felmérése – mennyiségben, minőségben és időbeliségben
 - Szellemi, technológiai és emberi erőforrások
 - Külső szolgáltató igénybevételének szükségessége – ugyanúgy ellenőrizendő, mint a saját erőforrás!
 - Külső vagy belső szakértő(k) (adó, IT, ingatlanszakértő, konzultációban résztvevő szakértő stb.) bevonásának szükségessége és a szakértő(k) rendelkezésre állásának ellenőrzése
 - a szükséges erőforrások azonosítását követően költségbecslés (budget) készítése
 - könyvvizsgálati díj és a várható költségek összevetése, várható veszteség esetén döntés és a megfontolások dokumentálása
3. **Függetlenségi, összeférhetlenségi és etikai kérdések áttekintése és dokumentálása**
 - Könyvvizsgáló (társaság) és a személyében felelős könyvvizsgáló esetében
 - Az erőforrások azonosítását követően a megbízásban résztvevő kollégák esetében
 - Ha nem lehetséges az ügyfélfogadási folyamatban, akkor későbbi fázisban kötelező!
 - Külső szakértők és szolgáltatók esetében is kötelező elvégezni!
4. **Elfogadással kapcsolatos döntést megalapozó kockázatelemzés és a könyvvizsgáló következtetései**
 - Előző könyvvizsgáló vagy előző időszak megbízásainak áttekintése
 - Iparág azonosítása, iparági ismeretek meglétének felmérése
 - Speciális tranzakciók vagy speciális számviteli/audit tudást igénylő területek azonosítása (IFRS átállás, tőzsdére igyekvő társaság, kriptoeszközök használata, derivatív tranzakciók, modellváltó egyetem stb.)
5. **Egyéb kérdések**
 - Társaság és vezetőségének jó hírneve, tisztessége, becstelensége - publikus információk

Az Igen/Nem válaszok mellett célszerű további **magyarázatot** is írni,

A fentiek mellett további információt szükséges átgondolni például: - *előző évi könyvvizsgálat tapasztalatai, gazdálkodási szempontok, szerződés vonatkozásában.*

Csak ez után lehet levonni a következtetést, például: **„A fenti kérdések megfontolása alapján az ügyfél megbízás meghosszabbítható, elfogadható.**

A megbízás elfogadása nem veszélyezteti a függetlenséget és nem okoz összeférhetlenséget” (*Hivatkozás a 2023. évi kötelező oktatási anyagból.)

1. A megbízás elfogadása területén feltárt hiányosságok

Szerződés - díj

Ellenőr megállapítása (1.5.): „A szerződés díjazása az árbevétel nagyságrendjéhez kötött”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „Eljáró ellenőr kifogásolta, hogy a szerződés díjazása a társaság árbevételének nagyságában került meghatározásra. Bár a Magyar Könyvvizsgálói Kamara tett ajánlást a könyvvizsgálói feladatok ellátása során alkalmazandó díjakról, **nem tudok olyan tiltásról, amely bármilyen a társaság beszámolójában megjelenő adathoz kötött díjazásra vonatkozik.** Véleményem szerint egy főként kiskereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozás, amelynél a közel 320 millió Ft-os árbevétel közel 5000 db számlában testesül meg, és alacsony színvonalú a belső ellenőrzés indokolt a kimenő számlák teljes felülvizsgálata és ezért a könyvvizsgálói díj összekötése az árbevétellel. **Véleményem szerint a megkötött megbízási szerződés megfelel az előírásoknak és nem tiltott a díj meghatározása az árbevétel nagyságában, így a nem válasz nem fogadható el**”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: **A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!**

JAVASLATOK

- ✓ **A MIR szabályzatunkban rögzítsük a III. komponensnél (releváns etikai követelmények) azokat a minőségcélokat, amelyek tartalmazzák a függetlenséggel kapcsolatos követelményeket.** Például: *„Minden évben aktualizálásra kerül a függetlenség megbízásonként, valamint arra vonatkozóan is, hogy a könyvvizsgáló és a munkacsoport is független volt a megbízás elfogadásakor, valamint végig a könyvvizsgálat során”.*
- ✓ **Új megbízás esetében** alapvető függetlenségi kritériumok sérülnek, amennyiben a könyvvizsgáló családtagja könyveli a megbízást. Ilyen esetben nem vállalhatjuk el a társaság könyvvizsgálatát!
- ✓ **A Kkt. 45. § (1)** bekezdése alapján: *”A kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátására **szerződést csak írásban köthet**”.* **Kerüljön mindig meghatározásra** az időtartam a szerződésben összhangban az elfogadó nyilatkozattal! Például: *„2024. évi beszámoló elfogadásáig, de legkésőbb 2025. május 31 napjáig”.*
- ✓ Amennyiben cégbírósi bejegyzés nem történik meg a könyvvizsgáló megválasztásáról, a könyvvizsgálónak dokumentált módon kell bemutatni, hogy írásban jelezte a könyvvizsgáló az ügyvezetés felé a bejegyzés pótlásának szükségességét! Még a szerződés megkötése előtt (megválasztástól számított 90 napon belül) ellenőrizzük, hogy megtörtént-e a bejegyzésünk!

2. A KOCKÁZATFELMÉRÉS ÉS TERVEZÉS TERÜLETÉN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK

- Nyitó egyenlegek vizsgálatának tervezésének hiánya (2.1.1)
- Ügyfél megismerésének hiánya (2.1.2)
- Előzetes analitikus elemzés hiánya (2.1.3)
- Belső ellenőrzési rendszer felmérésének hiánya (2.2)
- Csalás kockázata (2.3)
- Lényegességhez kapcsolódó hiányosságok (2.4)
- „SZÜK”, releváns állítások azonosításának hiánya (2.5)
- Kockázatfelmérés dokumentálásának hiánya (jelleg, ütemezés, terjedelem) (2.6)
- Zárási folyamatokhoz kapcsolódó vizsgálatok hiánya (2.7)
- Könyvvizsgálati terv megfelelőségének hiánya (2.8)

2. A kockázatbecslés és tervezés területén tapasztalt hiányosságok

Kamarai minőségellenőrzés

27%	Könyvvizsgálati terv megfelelése (2.8)	14%	Csalás kockázata (2.3)
26%	„SZÜK” azonosításának hiánya (2.5)	13%	Nyitó egyenlegek vizsgálatának hiánya (2.1.2)
24%	Folyamatfelmérés hiánya (2.2)	11%	Terv, munkaprogram megismerése (2.11)
20%	Előzetes analitikus elemzés hiánya (2.1.4)	7%	Ügyfél szervezet felmérése (2.1.5)
19%	Munkaprogram megfelelése (2.6)	6%	Vállalkozás folytatásának elve (2.10)
16%	Ügyfélspecifikus munkaprogram hiánya (2.9)	5%	Eredendő kockázati tényezők (2.1.1)
15%	Zárási folyamatok (2.7)	4%	Lényegességhez kapcsolódó hiányosságok (2.4)

ÜGYFÉL MEGISMERÉSE

Ágazati tényezők:

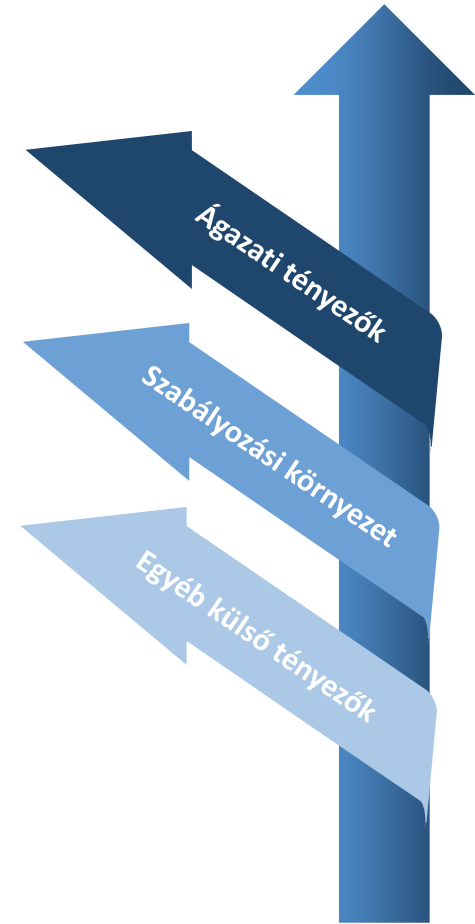
- Piaci versenyhelyzet
- Szállítói, vevői kapcsolatok
- Technológiai fejlesztések
- Tevékenység ciklikussága vagy szezonalitása

Szabályozási környezet:

- Alkalmazandó pénzügyi beszámolási alapelvek
- Jogi és politikai környezet (adózás, kormánypolitika)
- Környezetvédelmi törvények

Egyéb külső tényezők:

- Gazdaság általános állapota
- Kamatlábak, finanszírozás rendelkezésre állása
- Infláció, valutaleértékelés

A GAZDÁLKODÓ JELLEGÉNEK ÁTTEKINTÉSE

a) Üzleti tevékenység megismerése

- bevételforrások jellege
- termékek vagy szolgáltatások és piacok
- gazdálkodás menete
- elektronikus kereskedelembe való részvétel
- földrajzi eloszlás és ágazati szegmentáció
- termelő berendezések, raktárak és irodák elhelyezkedése
- főbb vevők
- fontos szállítók
- foglalkoztatási helyzet
- kutatási és fejlesztési tevékenységek és ráfordítások
- kapcsolt felekkel folytatott ügyletek

b) Finanszírozási háttér megismerése

- adósság struktúra,
- szerződéses biztosítékok,
- korlátozások,
- garanciák és a mérlegen kívüli finanszírozási megállapodások
- lízingek
- a tulajdonosok vagy haszonhúzók (helyi, külföldi, üzleti hírnév és tapasztalat);
- kapcsolt felek

c) A beszámolókészítés jellemzői

- alkalmazott számviteli alapelvek és ágazat specifikus gyakorlat,
- árbevétel elszámolásra alkalmazott számviteli politika,
- készletek számbavételi és értékelési eljárásai,
- szokatlan vagy összetett ügyletek elszámolásai,
- számviteli politika változásai és okai stb.

2. A kockázatbecslés és tervezés területén tapasztalt hiányosságok

Nyitó adatok

Ellenőr megállapítása: „A könyvvizsgáló két Kft-ben volt tag. Egyik Kft-ben 50% tulajdonrésze volt. Itt a másik tulajdonos volt 2023. végéig, a vizsgálatra kiválasztott cég könyvvizsgálója. 2024. évtől az ellenőrzött könyvvizsgáló vette át a vizsgált Kft. könyvvizsgálatát, a cégbírószági bejegyzés is megtörtént, de nem a korábbi Kft. kötötte meg a könyvvizsgálati szerződést, hanem a másik Kft. A nyitó területek vizsgálatára csak a csatolt munkalapot mutatta be a könyvvizsgáló, ami nem tartalmaz semmilyen szöveges információt, dokumentumot, számítást a nyitó tételek vizsgálatára, csak a kérdésekre igen, nem válaszokat, x-vel jelölve”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „2.1.2. A rendelkezésemre álló információk alapján nem új ügyfél volt. Teljes betekintésem volt az előző évi dokumentációba”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: **A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!**

2. A kockázatbecslés és tervezés területén tapasztalt hiányosságok

Folyamatfelmérés

Ellenőr megállapítása: „2.2 A belső ellenőrzési rendszer felmérése megtörtént, kijelölte, hogy a készletek ellenőrzési folyamatát vizsgálja, de annak dokumentálása nem történt meg, következtetést nem vont le az ellenőrzési rendszer tesztelésére”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „Az üzleti tevékenység megismerése keretében többek között áttekintettem és értékeltem a belső kontroll rendszert. **Ott hivatkoztam** a készletkezelési folyamat felmérésére. A készletkezelési folyamatot felmértem (Ref IIC3), **hiszen nem kétséges**, hogy mind a készlet, mind az árbevétel **jelentős ÜSZEK, és a nagy tételszám miatt az alapvető eljárások nem nyújtanak megfelelő bizonyítékot**. A készlet ÜSZEK mappa nemcsak az év végi teszteket és mellékleteit, hanem az előzetes felmérés összefoglalóját és mellékleteit is tartalmazza”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: **A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!**

Ellenőr megállapítása: „A belső ellenőrzési rendszer felmérése a II/B4 ref. számú dokumentáción történt. A társaság ügyvezetője, könyvelője, és egyik tulajdonosa ugyanaz a személy. A belső ellenőrzési folyamat bemutatásánál, annak elemzésénél a könyvvizsgáló nem megfelelően vizsgálta és az ellenőrzési kockázatot MEGFELELŐNEK minősítette”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „2.2. kérdésnél az ellenőr **szubjektíven ítélte meg a válaszat**”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: **A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!**

JAVASLATOK

- ✓ Nyitó egyenlegek vizsgálata: **Nem lehet elegendő**, ha a könyvvizsgáló mindösszesen egy feljegyzést készít, hogy a nyitó egyenlegek egyeztetése megtörtént, de a munka elvégzéséről nem készül munkalap, vagy feljegyzés az anyagban!
- ✓ **A dokumentációnak tartalmaznia kell** az ügyfél tevékenységének megismeréséről, az ágazati, szabályozási tényezőiről készített feljegyzéseit. (315/19 a), (ii)).
- ✓ A gazdálkodó teljesítményének, mérlegének és eredménykimutatásának áttekintését és elemzését, a célok és stratégiák, valamint a kapcsolódó üzleti kockázatok megismerését **dokumentálnia kell** a könyvvizsgálónak.
- ✓ Minden esetben **szükséges a belső ellenőrzési rendszer felmérése, kockázatok azonosítása**. Amennyiben egy cégcsoport tagjaként a társaság szoros felügyelet alatt áll, akkor valószínűsíthető, hogy a belső ellenőrzési tevékenység fennáll. A dokumentáció alapján le kell vonni a következtetést, hogy a belső ellenőrzési tevékenységre nem, vagy tud-e támaszkodni a könyvvizsgáló.
- ✓ **IT rendszer vizsgálatára** vonatkozó munkapapírok készítése

CSALÁS KOCKÁZATA

A KÖNYVVIZSGÁLÓ FELELŐSSÉGE A CSALÁS KAPCSÁN

- ✓ Azonosítsa és felmérje a pénzügyi kimutatások csalásból eredő LÉNYEGES HIBÁS állításainak kockázatait
- ✓ Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen a csalásból eredő lényeges hibás állítás becsült kockázatairól a megfelelő válaszok megtervezésén és megvalósításán keresztül
- ✓ Megfelelően válaszoljon az azonosított vagy gyanított csalásra

ISA 240 FÓKUSZ – MIÉRT KÖVETHET EL CSALÁST VALAKI?

Ösztönzés/nyomás

Példa A vezetés eredményjavításra törekszik a banki kovenánsok megsértésének elkerülése érdekében.

Lehetőség

Példa Nem megfelelő kontrollok a kifizetések, naplótételek vagy hozzáférési jogosultságok felett. A vezető rendelkezik a megfelelő tudással, jogosultsággal a kontroll megerősítéséhez.

Hozzáállás/Megindoklás

Példa: Csak átmeneti korrekciót végzünk, jövőre úgyis helyreáll az eredmény. / A vezető úgy véli, hogy a szabályok rá nem vonatkoznak.

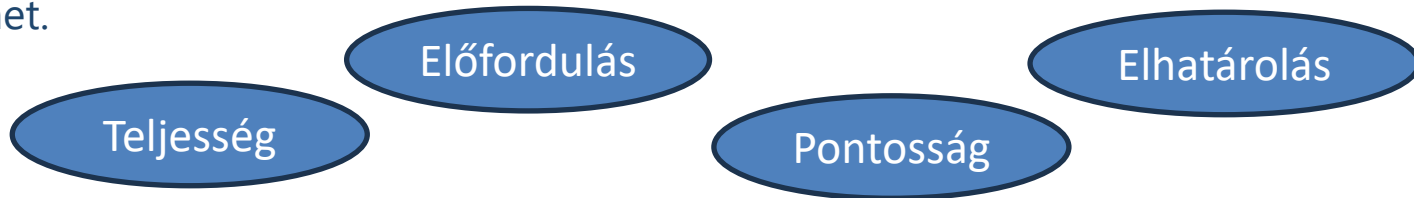
Ezek együttes fennállása növeli a csalás kockázatát.

ISA 240 ÁLTAL FELTÉTELEZETT CSALÁSI KOCKÁZATOK:

A KONTROLLÓK VEZETÉS ÁLTALI FELÜLÍRÁSÁNAK KOCKÁZATA MINDEN KÖNYVVIZSGÁLATBAN VÉLELMEZETT KOCKÁZAT. ELJÁRÁSKÉNT A NAPLÓFELADÁSOK TESZTELÉSÉT JAVASOLT RÁ ELVÉGEZNI (ANGOLUL: JET).

AZ ÁRBEVÉTELHEZ KAPCSOLÓDÓ CSALÁSI KOCKÁZAT FENNÁLLÁSÁT A KÖNYVVIZSGÁLÓNAK VÉLELMEZNI KELL, KIVÉVE, HA MEGFELELŐ INDOKLÁSSAL BIZONYÍTJA, HOGY AZ ADOTT KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT EZ NEM RELEVÁNS.

- ☐ Fennáll a fiktív értékesítések könyvelésének a lehetősége olyan ügyletek számlázásával, amelyek mögött nem áll tényleges teljesítés.
- ☐ A bevételek esetében a csalás az év végi zárás manipulálásával történhet. Fennáll annak a kockázata, hogy a bevételt rossz időszakra könyvelik.
- ☐ A bevételeket a tárgy időszak helyett a következő évben számolják el.
- ☐ A rögzített bevétel tranzakciók összege nem pontos, a tranzakció valódi értékétől eltérhet.

Lehetséges könyvvizsgálati eljárások a csalás vizsgálatára

esettanulmány

Leírás

A *Delta Kft.* egy kis méretű gyártó vállalkozás, amely az elmúlt két évben veszteséges volt. A tulajdonos-ügyvezető a könyvvizsgálat megkezdése előtt közli a könyvvizsgálóval:

- „Idén mindenképpen pozitív eredményt kell kimutatnunk, különben a bank nem hosszabbítja meg a hitelkeretet.”
- „Van olyan vevőnk aki kérte, hogy állítsuk ki év végén a számlát, függetlenül attól, hogy a munkát bizonyosan nem fejezzük be.”

A könyvelésben a könyvvizsgáló a következőket észleli:

- Az év utolsó hetében **szokatlanul magas árbevétel** került könyvelésre.
- Több számla **teljesítési dátuma** és **számlázási dátuma** között ellentmondás van.
- A vevőállomány **30%-kal nőtt**, miközben a pénzbefolyás nem nőtt.
- A készletleltár során viszonylag jelentős volt az eltérés a kimutatott és a ténylegesen meglévő készlet között.

A vállalkozásnál nincs elkülönült pénzügyi vezető, minden döntést a tulajdonos-ügyvezető hoz meg.

Lehetséges könyvvizsgálati eljárások a csalás vizsgálatára esettanulmány

- Interjúk
 - Külön interjú az ügyvezetővel és a könyvelővel.
 - A nyomás és motivációk feltárása => az audit stratégiára való hatás kiértékelése.
- Bevétel-tesztelés fókuszáltan
 - Teljesítés igazolások, szállítólevelek, fuvarokmányok vizsgálata
 - A decemberi/januári számlák **cut-off tesztje**
 - Külső megerősítések (vevő egyenlegközlő)
- Naplótételek célzott tesztje: év végi, szokatlan ellenszámlával könyvelt, nagy összegű, eredményt érintő vagy a bevétel-elszámolási kockázathoz kapcsolódó tételek.
- Értékvesztés vizsgálata, a vezetői becslés megfelelőségének ellenőrzése, összhang a számviteli politikával.
- Szokatlan tranzakciók áttekintése.
- A bevételek és pénzbeáramlás összhangjának vizsgálata.
- A vevőállomány növekedése okainak elemzése.
- Leltáreltérések okainak elemzése

JAVASLATOK

- ✓ Csalási kockázati tényezők felmérését – *olyan események vagy feltételek, amelyek ösztönzést vagy nyomást jeleznek csalás elkövetésére vonatkozóan, vagy alkalmat adnak csalás elkövetésére* – valamint a célirányos vizsgálatok tervezését és végrehajtását **dokumentálni szükséges!**
- ✓ A könyvvizsgálónak a tervezés szakaszában ki kell térnie a csalás-hamisítás kockázatának felmérésére, pl. interjú készítése a vezetéssel, ill. az elvégzett vizsgálatot megfelelően dokumentálnia kell! Nem lehet elegendő a kérdőív kipipálása, a feltett kérdésekre konkrét, releváns és észszerű válaszokat kell írni.
- ✓ A számviteli politika ellenőrzéséről, felméréséről munkalapot szükséges készíteni/kitölteni.
- ✓ Továbbá a végrehajtási munkaszakaszban is szükséges vizsgálni a csalás-hamisítás kockázatát, valamint dokumentálni szükséges a célzott könyvvizsgálati eljárásokat.
- ✓ Dokumentáltan értékelni kell, hogy milyen típusú bevételekből származhatnak csalási kockázatok! Amennyiben a bevételek megjelenítését nem azonosítjuk csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázataként, akkor azt észszerű indoklással szükséges alátámasztani!

CSALÁS KOCKÁZATÁNAK KEZELÉSE

- ✓ Váratlan helyszíni ellenőrzések (készlet, készpénz)
- ✓ Kiszámíthatatlanság beépítése a könyvvizsgálatba
- ✓ Visszaigazolások (készlet, követelés, kötelezettség)
- ✓ Jelentős, szokatlan ügyletek részletes vizsgálata
- ✓ JET (journal entries teszt, naplótételek tesztelése)
- ✓ Részletes elemző eljárások
- ✓ Munkatársak kikérdezése (interjú)
- ✓ Szakértők igénybevétele
- ✓ IT alapú könyvvizsgálati technikák

2. A kockázatbecslés és tervezés területén tapasztalt hiányosságok

Tervezési dokumentum

Ellenőr megállapítása: „2.8 Csalási kockázatfelmérés nem volt, és a tervezési dokumentum sem határozott meg csalással érintett területet. A Tervezési dokumentum " VII . A kockázatok azonosítása, felmérése "szakaszban többnyire a Metrum referencia program által felkínált szöveg szerepel. Olyan munkalapokra van hivatkozás amit a program felkínál, de a valóságban nem kerültek kitöltésre. (T-CS, L-FE. L-MKK, L-VF stb). Jelentős terület (készlet) nem készült munkaprogram sem önállóan, sem a tervezési dokumentum részeként”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „Könyvvizsgálati terv. A társaság könyvelési anyagát xml formátumban a Metrum Referencia programba feltöltöttem, **a programból ellenőrizhető volt az anyag. A főkönyvet, analitikákat és az adó folyószámlát egyeztettem. A készlet leltárakat bekértem, és egyeztettem a főkönyvi kivonattal”.**

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!

LÉNYEGESSÉGI SZINTEK, MUTATÓK

Beszámoló egészére

Ügyletcsoporthoz,
számlaegyenlegekre

Végrehajtási

Elhanyagolható

VISZONYÍTÁSI ALAPOK ÉS HATÁRÉRTÉKEK - JAVASLAT

Adózás előtti
eredmény
5%-10%-a

Árbevétel
1%-3%-a

Összes ráfordítás
1%-3%-a

Mérlegfőösszeg 1%-
3%-a

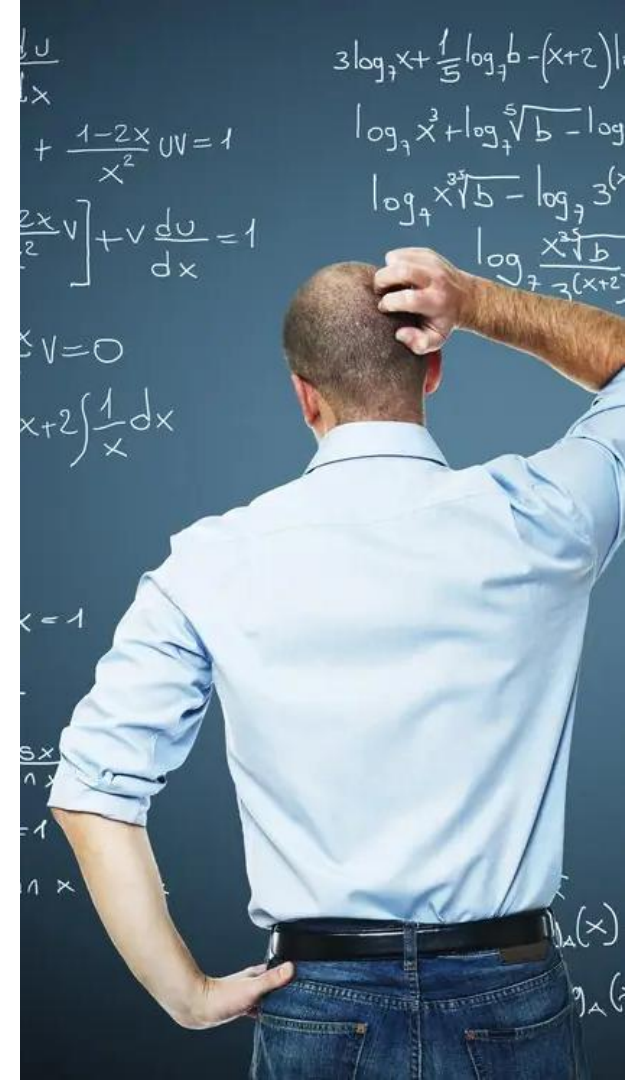
Saját tőke
1%-3%-a

A mutatók átlagából számított lényegesség számítása nem megengedett!

„ROSSZ GYAKORLAT”

GYAKORI HIBÁK A LÉNYEGESSÉG SZÁMÍTÁSÁNÁL

- ✗ „A lényegességet 4 mutató szám átlagából számolta a könyvvizsgáló”.
- ✗ „Új, induló cég, tevékenységet nem végzett ezért a könyvvizsgáló nullában határozta meg a lényegességi küszöböt”.
- ✗ „A tervezésnél a lényegességi küszöbérték számításánál a könyvvizsgáló az árbevételt választotta viszonyítási alapnak, ugyanakkor nem dokumentálta, szövegesen nem indokolta meg, hogy miért pont ezt a viszonyítási alapot választotta”.
- ✗ „Az átfogó lényegesség ugyan meghatározásra került, de a könyvvizsgáló nem dokumentálta, hogy a végrehajtási lényegesség %-át mi alapján határozta meg, az miért lehet megfelelő”.

ÁTFOGÓ LÉNYEGESSÉG

- ✓ Mi a Társaság tevékenysége, és hogyan hat a beszámolóra?
- ✓ Mi alapján mérik a társaságot az érdekeltek?
- ✓ Összehasonlítási adatok más releváns mutatószámokkal
- ✓ Kik használják a beszámolót?
- ✓ Rendelkezik-e külső forrással a társaság?

VÉGREHAJTÁSI LÉNYEGESSÉG

- ✓ Azonosított-e hibát a könyvvizsgáló az előző évi könyvvizsgálat során?
- ✓ A gazdálkodó egységnek és környezetének, valamint a gazdálkodó egység belső kontroll rendszerének megismerése során levont következtetések.
- ✓ Kockázatfelmérési eljárásaink során azonosított kockázatok.
- ✓ A könyvvizsgáló várakozása a tárgyidőszakban előforduló hibás állításokkal kapcsolatban.

315. R. A LÉNYEGES HIBÁS ÁLLÍTÁS KOCKÁZATAINAK AZONOSÍTÁSA ÉS FELMÉRÉSE A GAZDÁLKODÓ EGYSÉG ÉS KÖRNYEZETÉNEK MEGISMERÉSÉN KERESZTÜL

Néhány fogalom

ÜZLETI KOCKÁZAT

Stratégiai kockázat:

- ✓ Sikertelen új termék, vagy szolgáltatás kifejlesztése

Pénzügyi kockázat:

- ✓ ügyfél fizetőképessége ellenőrzésének hiánya,
- ✓ cash flow tervezés hiánya,

Működési kockázat:

- ✓ Az informatikai biztonság és az automatikus kontrollok gyengesége miatt hiba lehet az adatfeldolgozásban.

Reputációs kockázat:

- ✓ ügyfélpanaszok megnövekedett száma

Egyéb kockázat:

- ✓ Környezeti, politikai, jogi kockázat

A LÉNYEGES HIBÁS ÁLLÍTÁS KOCKÁZATA

A lényeges hibás állítás kockázata két szinten állhat fenn:

- 1 a **pénzügyi kimutatások átfogó szintjén**
- 2 az **állítások szintjén**

a (SZÜK) Ügyletcsoportokra, Számlaegyenlegekre és Közzétételekre vonatkozóan.

EREDENDŐ KOCKÁZAT FELMÉRÉSE A PÉNZÜGYI KIMUTATÁSOK SZINTJÉN

A lényeges hibás állítás kockázatait először **a pénzügyi kimutatások szintjén** kell azonosítani.

Üzleti kockázatok:

- vállalkozás folytatásának elve → *üzleti terv vizsgálat*
- Likviditási kockázat → *új vevők fizetőképességének vizsgálata*
- IT környezet és IT rendszer gyengesége → *jogosultság vizsgálat*
- csalási kockázatok: kontrollok vezetés általi felülírás kockázata, bevételek csalási kockázata, → *naplótételek vizsgálata*
- feladatkörök elkülönülésének hiánya → *jóváhagyások vizsgálata*

VALÓSZÍNŰSÉG, HATÁS, EREDENDŐ KOCKÁZAT MÉRTÉKÉNEK MEGHATÁROZÁSA

EREDENDŐ KOCKÁZAT FELMÉRÉSE A RELEVÁNS ÁLLÍTÁSOK SZINTJÉN

Az eredendő kockázati tényezők lehetnek minőségiek és mennyiségiek, és befolyásolják az állításoknak a hibás állításra való fogékonyságát

A **hibás állításra való fogékonyságot** befolyásolja:

- Összetettség;
- Szubjektivitás;
- Változás;
- Bizonytalanság; vagy
- A vezetés elfogultsága vagy egyéb csalási kockázati tényezők miatti hibás állításra való fogékonyság, amennyiben azok befolyásolják az eredendő kockázatot.

KOCKÁZATFELMÉRÉS – EREDENDŐ KOCKÁZAT

- ✓ Jelentős változás az egyenlegben az előző évhez képest
- ✓ Egyenleg aránya a mérlegfőösszeghez képest
- ✓ Azonosítottunk hibát az előző időszakban?
- ✓ Tevékenység jellege alapján kockázatos lehet a terület?
- ✓ Eszközök hiánya jellemző?
- ✓ Becslést tartalmaz az egyenleg?
- ✓ Bonyolult számítások támasztják alá az egyenleget?
- ✓ Csalási kockázat azonosítható?
- ✓ IT kockázat?
- ✓ Egyéb tényezők?

LOGIKAI LÉPÉSEK

1. Végrehajtási lényegesség felett van az egyenleg?
2. Azonosítottunk csalási kockázatot az egyes számlaegyenlegekre, ügyletsoportokra, közzétételekre vonatkozóan?
3. A lényeges hibás állítás kockázatait az **állítások szintjén** is azonosítani kell!

Releváns állítások meghatározása **VALÓSZÍNŰSÉG** és **NAGYSÁGREND** alapján!

- **Mi a valószínűsége annak, hogy a kockázat eredményeképpen hibás állítás fordul elő?**
- **Milyen nagyságrendet (pénzügyi hatást) jelentene, ha a kockázat (hibás állítás) való-ban felmerülne?**

Végső eredendő kockázat meghatározása! A csalási kockázat az eredendő kockázat mértékét legalább egy fokozattal növeli!

4. Ellenőrzési kockázat felmérése – amennyiben támaszkodunk a kontrollok működési hatékonyságára, akkor minden releváns állításra (alacsony, magas)
5. Lényeges hibás állítás kockázatának felmérése (standard/alacsony, fokozott/közepes, jelentős/magas)
6. SZÜK besorolás meghatározása
7. Jelleg, ütemezés, terjedelem meghatározása
8. Visszamérés (egy lényeges, de nem jelentős ügyletsoporton, számlaegyenlegen vagy közzétételen)

MELYIK ÁLLÍTÁST FEDI LE A KÖVETKEZŐ KOCKÁZAT AZ ÁRBEVÉTEL ESETÉBEN?

- Olyan ügylet rögzítése, amely nem valósult meg.
- A kiszállított termék lehet, hogy nem került kiszámlázásra, és így bevétel nem került rögzítésre.
- Az ügylet nem a megfelelő összegben került rögzítésre
- A bevétel nem a teljesítés időpontjának megfelelő időpontban került rögzítésre, hibából, vagy szándékosan.

- Értékelés
- Elhatárolás
- Pontosság
- Előfordulás
- Teljesség

JAVASLATOK

- ✓ A SZÜK (számlaegyenlegek, ügyletcsoporthoz, közzétételek) szintjén történő besorolást a könyvvizsgálónak be kell tudnia mutatni a dokumentációban. Értékelnie kell az eredendő kockázatokat (valószínűség, nagyságrend), az ellenőrzési kockázatot, a lényeges hibás állítás kockázatát, a releváns állításokat.
- ✓ Ügyfél specifikus könyvvizsgálati munkaprogramot kell készíteni a tervezési dokumentum részeként!
- ✓ Önmagában az átfogó könyvvizsgálati terv nem elegendő, meg kell határozni a könyvvizsgálati eljárások jellegét, terjedelmét, ütemezését”.
- ✓ Zárási folyamathoz kapcsolódó vizsgálatok tervezése: például teljes tranzakciós lista teljességének vizsgálata, vegyes tételek szűrése kockázati alapon (szokatlan könyvelési tételek, könyvelt végző felhasználók jogosultságának vizsgálata, stb.).

Kontroll alapú

Részletes
vizsgálatokon alapuló

FOLYAMATBA ÉPÍTETT KONTROLLOK

- ✓ Engedélyezések és jóváhagyások (úgynevezett 4 szem elv, ahol a készítő és az ellenőrző személye elkülönült egymástól)
- ✓ Különböző nyilvántartások időszakos egyeztetése
- ✓ Vevő megrendelésének visszaigazolása
- ✓ Teljesítmény ellenőrzése (például: ténylegesen ledolgozott munkaóra időszakos ellenőrzése)
- ✓ Fizikai kontrollok (például: leltárellenőrzés)
- ✓ Feladatok és jogkörök szétválasztása (áru beszerzés csak a logisztikai és az értékesítési vezető jóváhagyásával lehetséges)

MELYIK ÁLLÍTÁST/ÁLLÍTÁSOKAT FEDI LE A KÖVETKEZŐ DOKUMENTÁLT KONTROLL?

- Vevő számla csak szállítólevél alapján állítható ki
- Megrendelés, számla, szállítólevél adatainak dokumentált egyeztetése
 - Szállítólevélen szereplő áruk és a készletcsökkenés egyeztetése
- Számla kiállítása és adatainak automatikus rögzítése a teljesítés időpontjára a főkönyvben

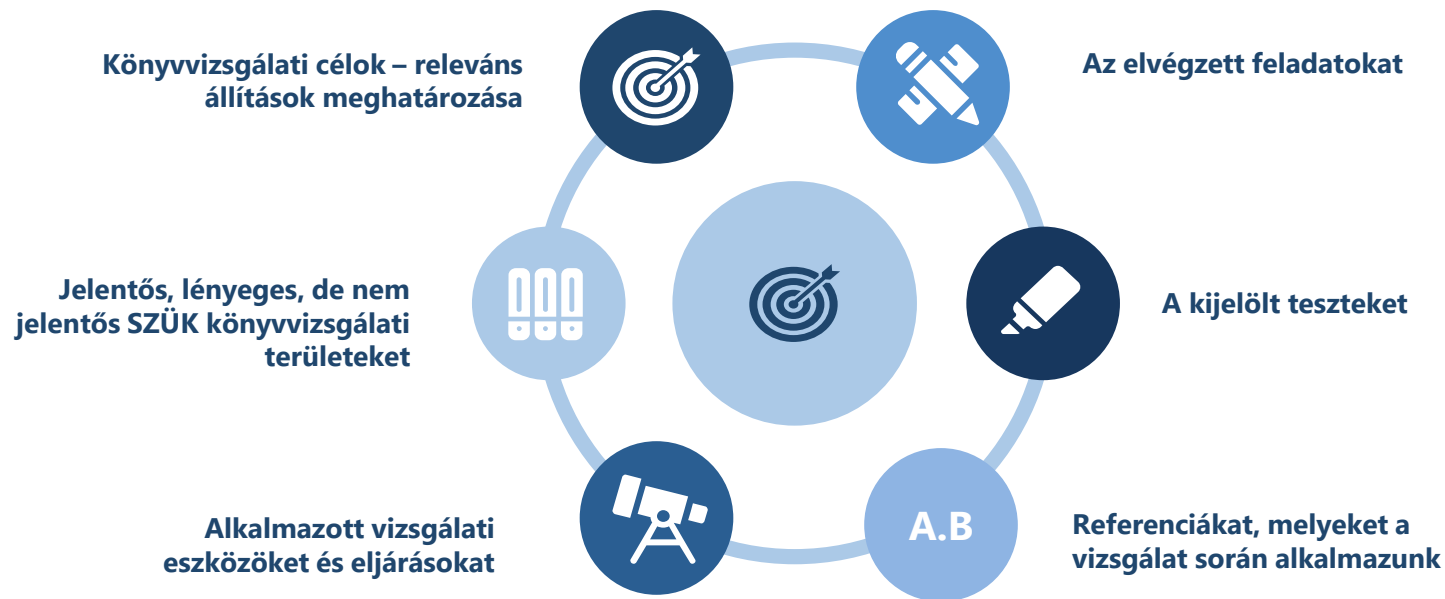
- Teljesség
- Előfordulás
- Pontosság
- Elhatárolás

KONTROLL 1: MEGRENDELÉS-SZÁLLÍTÓLEVÉL – SZÁMLA EGYEZTETÉS, JÓVÁHAGYÁS MEGFELELŐ SZEMÉLYEK ÁLTAL

Ezen kontroll esetében az alábbiakat kell felmérnünk:

- Kontroll gyakorisága: (éves, negyedéves, havi, heti, napi, napi többszöri)
- Kontroll típusa: (manuális, automatikus, rendszerfüggő-manuális)
- Milyen állításokat fedünk le vele? (Pontosság, létezés, teljesség, elhatárolás, jogok és kötelek, értékelés, bemutatás)
- Mikor végezzük a vizsgálatot? Év közben, vagy csak év végén? Ha év közben, akkor szükséges-e év végén kiterjeszteni a mintaszámot annak érdekében, hogy a kontroll vizsgálat az egész évre vonatkozóan megfelelő bizonyosságot adjon nekünk?

MUNKAPROGRAM

4. A jelentős vizsgálati területeken tapasztalt hiányosságok

Árbevétel

Ellenőr megállapítása: „A Könyvvizsgáló a METRUM programmal dolgozik. Az árbevétel dokumentálása nem teljes. A csatolt táblákat mutatta be a könyvvizsgáló, ennek alapján vizsgálta az év végi tételeket (CUT-OFF teszt), a 911. főkönyvi számla tartalmának vizsgálata, lekérte a METRUM állományából, amit összehasonlított a cégtől kapott adatokkal. Ezekhez a táblákhoz nincsenek szöveges értékelések és következtetések sem. Nem mutatott be Pl.: munkapapírt a könyvvizsgáló a megrendelés, számlázás stb folyamatáról, a hiányzó számlaszámokról stb” Nem dokumentált minden általa szóban elmondott vizsgálatot.

Könyvvizsgáló észrevétele: „3/1.2. A kapott adatállomány és a számlázó program alapján, helyes időszakra történt az elszámolás. **Nem volt mit értékelni**”. „3/1.5.A dokumentáció a Metrum program által felkínált struktúrában készült. A munkaprogramok, végrehajtása megtörtént. A válaszok és következtetések szerepelnek munkaprogramban. **A dokumentáció áttekinthetősége szubjektív**”. „3/1.7. A munkapapírok áttekintéséről, **nem tudom milyen tartalmú munkapapírt kellene készíteni azon kívül, hogy „áttekintettem”**. „3/1. 8. **A metrum referencia program önmagában biztosítja az egyenlőséget. Az evidenciákat nem szükséges ismételtten egyeztetni**”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!

4. A jelentős vizsgálati területeken tapasztalt hiányosságok

Készletek

Ellenőr megállapítása: „...A készlet másik része egy másik helyszínen van, ami egy raktározást végző cég telephelye, akik a raktárt és a személyzetet is biztosítják. Ezen a leltáron is részt vett a könyvvizsgáló, de ezt nem tudta dokumentációval alátámasztani. Az ELÁBÉ vizsgálatáról bemutatott számítás külső szemlélőnek nem áttekinthető, nem tartalmaz szöveges értékelést és következtetést sem. Nincs dokumentáció arról, hogy az év végi készletben szereplő tételek 2025. eleji eladásakor alkalmazott árak, hogyan viszonyulnak a leltárban szereplő tételek beszerzési áraihoz. Szükség volt e PL: értékvesztés elszámolására. Az előzőekből látható, hogy a készletek vizsgálata nem volt teljes. A dokumentáció nem áttekinthető, a bemutatott munkalapok, EXCEL táblák nem tartalmazzák megnevezést, szöveges leírást és következtetést sem”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „3/II. 2 Az idegen helyen tárolt készletről dupla leltár készül. A raktárkezelő és a tulajdonos által. Jelen voltam a leltározáskor. **Semmi értelme újra számolnom a készletet, mert jelen voltam a számoláskor.** Két ellen érdekű fél egyező leltározása elegendő bizonyíték”. „3/II. 3 **Az átlagos árrés és a termék összetétel figyelembevételével az eladási ár beszerzési ár alá csökkenésének valószínűsége 0%.** Az áruk minőségromlás miatti selejtezése megtörtént. **Értékvesztés elszámolása nem merül fel**”. „3/II.5 A következtetéseket nem a táblák, hanem a munkaprogramok tartalmazzák”. „3/II. 8 **A metrum referencia program önmagában biztosítja az egyenlőséget**”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!

TÉTELEK TESZTELÉSRE TÖRTÉNŐ KIVÁLASZTÁSA A KÖNYVVIZSGÁLATI BIZONYÍTÉKOK MEGSZERZÉSE ÉRDEKÉBEN (ISA 500)

Az összes tétel kiválasztás (100 %-os vizsgálat)

- A sokaság kevés, de nagy értékű tételekből áll;
- Jelentős kockázat;
- Automatikusan végzett számítás

Konkrét tételek kiválasztása

- Nagy értékű, vagy kulcsfontosságú tételek;
- Egy bizonyos összeg feletti összes tétel;
- Információszerzést szolgáló tételek.

Könyvvizsgálati mintavételezés

- Teljes sokaságra vonatkozó következtetés;
- Homogén sokaság;
- Nagy elemszám;
- Egyedenként alacsony értékek.

A BIZONYÍTÉKOK ÖSSZEGYŰJTÉSE TERÜLETÉN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK

- Nyitó egyenlegek vizsgálatának hiánya (3.1)
- Számviteli politika vizsgálatának hiánya (3.2)
- Csalás kockázatának vizsgálata (3.3)
- Bevételekhez kapcsolódó feltételezett csalási kockázat (3.4)
- Kontrollok vezetés általi felülírásából származó kockázat (3.5)
- Kapcsolt felek vizsgálata (3.6)
- Fordulónap utáni események vizsgálata (3.7)

3. A bizonyítékok összegyűjtése területén tapasztalt hiányosságok

Kamarai minőségellenőrzés

35% **Kontrollok vezetés á. felülírása kockázat (3.5)**

23% **Csalás kockázatának vizsgálata (3.3)**

20% Külső szakértő munkájának értékelése (3.13)

17% Nyitó egyenlegek vizsgálatának hiánya (3.1)

15% Bevételek csalási kockázat (3.4)

14% Fordulónap utáni események vizsgálata (3.7)

13% Számviteli politika vizsgálatának hiánya (3.2)

11% Leltáron való részvétel hiánya (3.8)

10% Külső megerősítések követelményei (3.10)

10% Kapcsolt felek vizsgálata (3.6)

8% Ügyvédi információk hiánya (3.11)

7% Pénzeszközök létezése, értékelése (3.12)

7% Teljességi nyilatkozat tartalmi hiánya (3.14)

5% Követelések külső megerősítésének hiánya (3.9)
Aláírt beszámoló hiánya (3.15)

JAVASLATOK

- ✓ A vezetőség által elfogadott, aláírt számviteli politikát és mellékleteit kell vizsgálni, (ellenőrző lista) melynek eredményéről a levont következtetést tartalmaznia kell a munkalapnak, továbbá vizsgálni kell az összehasonlíthatóságot az előző évek gyakorlatával.
- ✓ Abban az esetben, ha a könyvvizsgáló a bevételekhez kapcsolódóan a csalás kockázatát magas kockázatnak értékelte, dokumentálnia szükséges, hogy milyen állításokból származhat csalási kockázat, illetve erre vonatkozóan milyen eljárásokat tervezett és hajtott végre.
- ✓ A kontrollok vezetés általi felülírásából eredő kockázatot a könyvvizsgálónak minden esetben mérlegelnie és a kapcsolódó válaszingedményeket dokumentálnia kell. Attól, hogy egy társaság jól szabályozott, még nem jelenti azt, hogy nincs meg az ösztönzés vagy nyomás, a lehetőség és a tett igazolása a kontrollok vezetés általi felülírására.
- ✓ Önmagában egy kérdőív kitöltése nem lehet elegendő és megfelelő könyvvizsgálati eljárás a fordulónap utáni események vizsgálatára vonatkozóan.

MIÉRT NEM JÓ A BEMUTATOTT GYAKORLAT?

HOGYAN LEHET ELKERÜLNI AZ ILYEN HIBÁKAT?

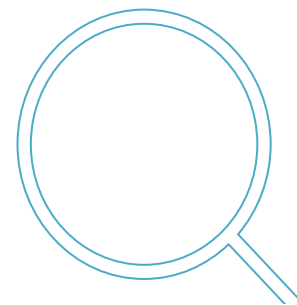
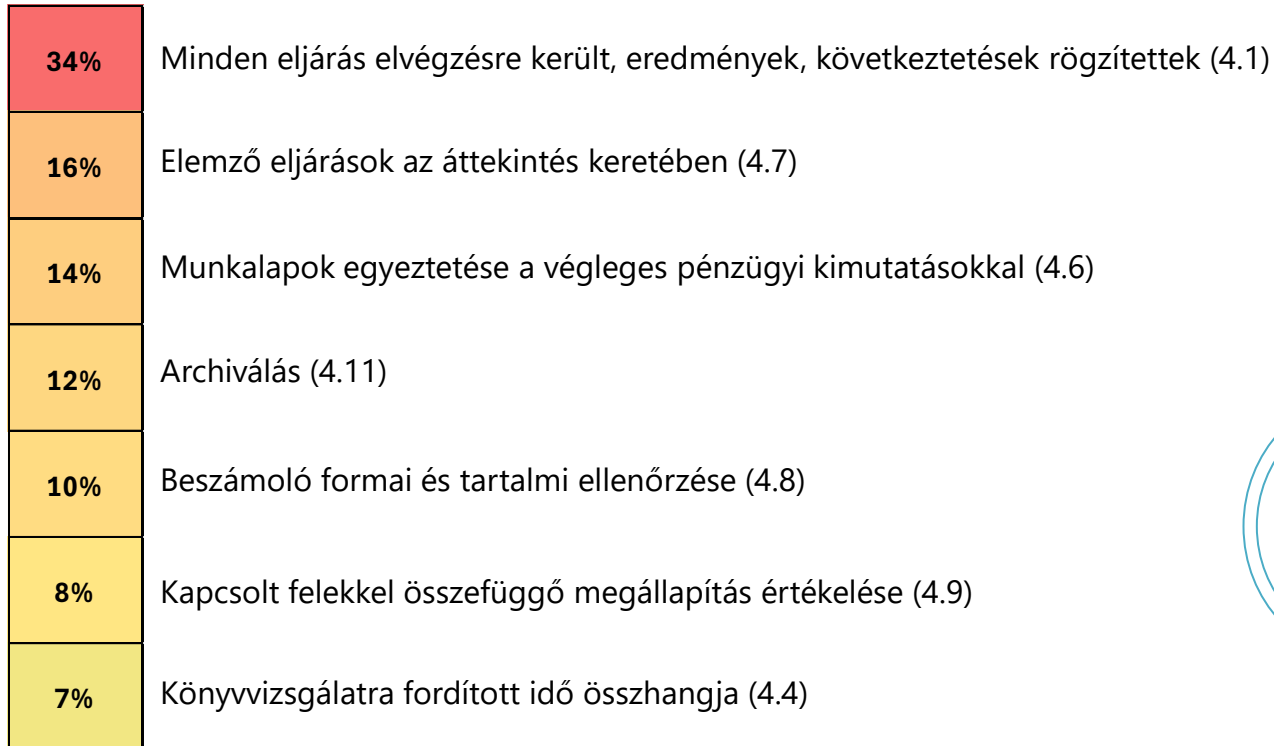
- ✗ „A könyvvizsgáló elmondása szerint vevői egyenlegközlő levelek az ügyfél által kiküldésre kerültek, de a könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazza sem ezeket, sem az egyeztetést az egyenlegekre vonatkozóan, esetleges alternatív eljárások sincsenek dokumentálva”.
- ✗ „A banki kölcsönről nem áll rendelkezésre Banki Auditlevél és megerősítés - a kölcsön mértéke lényegességi szintet meghaladó, jelentős tétel”.
- ✗ „A pénzeszközök létezésének igazolásánál nem kértek be banki egyenlegközlő leveleket”.
- ✗ „A könyvvizsgáló a készletek leltározását a helyszínen nem ellenőrizte, alternatív vizsgálatokat a létezésre vonatkozóan nem végzett. A készletek ellenőrzésének alternatív eljárásai csak a folyamatos készletnyilvántartás adataira irányultak”.
- ✗ „A könyvvizsgáló nem mérlegelte a kapcsolt féllel szemben több éve fennálló jelentős összegű (111 millió Ft) követelés megerősítésének szükségességét, sem a jogalapot (szerződés), sem az értékelés helyességét nem vizsgálta”.

5. AZ ÁTTEKINTÉS KÖRÉBEN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK

- ① A vállalkozás folytatása elvének érvényesülése (4.5)
- ① Munkalapok egyeztetése a végleges pénzügyi kimutatásokkal (4.6)
- ① Elemző eljárások az áttekintés keretében (4.7)
- ① Archiválás (4.11)

5. Az áttekintés körében tapasztalt hiányosságok

Kamarai minőségellenőrzés

5. Az áttekintés körében tapasztalt hiányosságok

Érdemi áttekintés hiánya

Bizottság álláspontja: „4.1. Tekintettel arra, hogy a fő területekkel kapcsolatos könyvvizsgálati eljárásokkal összefüggésben dokumentáció nem teljeskörűen került bemutatásra, így dokumentáltan nem lehet arról meggyőződni sem, hogy elvégeztek-e minden a munkaprogramban kijelölt eljárást és rögzítették-e azok eredményeit és a következtetéseket”.

Könyvvizsgáló észrevétele: „Álláspontom szerint minden munkaprogramban kijelölt eljárást elvégeztem (ezt munkalapok igazolják Z-01-01, Z-02-01), az ellenőrzés módját ismertettem, a következtetéseket levontam, **a kérdésre adott nem válasz nem reális, az ismételten csak általános megállapítást tartalmaz. A könyvvizsgálói program szerint minden számlaegyenleg tartalmaz munkalapot az elvégzett munka teljesítéséről, ezek szöveges megjegyzést és aláírást is tartalmaznak**”.

Közfelügyeleti hatóság álláspontja: A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÉSZREVÉTELE NEM MEGALAPOZOTT!

JAVASLATOK

- ✓ A vállalkozás folytatásának elvével kapcsolatos kételyeket elemezni szükséges melyről írásos dokumentumot kell készíteni.
- ✓ Egyeztetni szükséges a végleges mérleget és eredménykimutatást a könyvvizsgálati munkaterületek összesítését/összefoglalását tartalmazó munkalapokkal.
- ✓ Jelezni szükséges az áttekintés keretében, hogy elvégezték az elemző eljárásokat.
- ✓ A könyvvizsgálati dokumentáció archiválásának a jelentés kiadását követő 60 napon belül meg kell történnie.

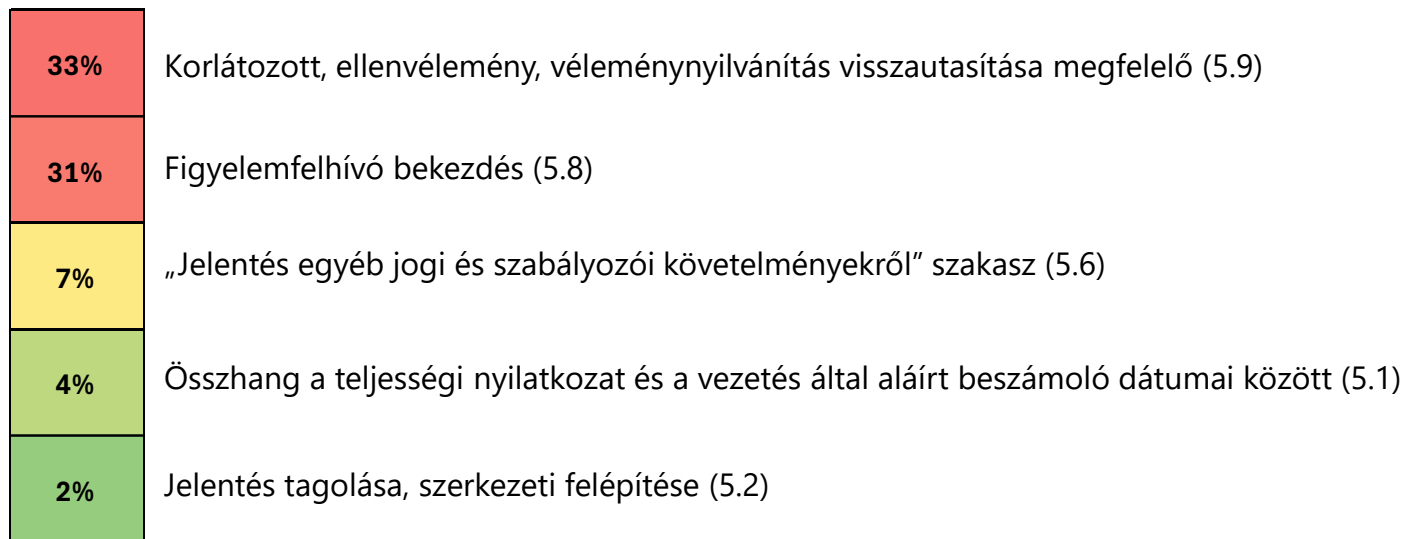

6. A JELENTÉSKÉSZÍTÉS KÖRÉBEN TAPASZTALT HIÁNYOSSÁGOK

- ① Összhang a teljeségi nyilatkozat és a vezetés által aláírt beszámoló dátumai között (5.1)
- ① Könyvvizsgálói jelentés, vélemény szakasz, egyéb információk (5.3; 5.4; 5.5; 5.7)

6. A jelentéskészítés körében tapasztalt hiányosságok

Kamarai minőségellenőrzés

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!